

SEDEM ARCHANJELOV, KTORÍ SA STRIEDAJÚ AKO DUCHOVIA ČASU

Gabriel. Rafael. Vznik písma

Emil Páleš

Vzostup moci Osmanov a Mughalov sa začal, vyvrcholil aj skončil spolu s archanjelom Gabrielom. Vtiahnutím mesačnej sféry predstavivosti do hmoty vzniká obrázkové písmo. Vzniklo na Zemi nezávisle trikrát, vždy v gabrielskom období. Abeceda je inšpiráciou Rafaela-Merkúra. Pre Židov a Arabov je samotné písmo posvätné; pre Keltov hovorené slovo. Vzťah kultúr vedených Slnkom a Mesiacom k písmu je protikladný.

Vzostup Osmanov a Mughalov za Gabriela

V Sophii 18 sme si už všeličo povedali o vzniku a osudoch židovského národa, ako aj o duchovnom pozadí arabskej prírodovedy a prírodovedeckej revolúcie v renesančnej Európe, v súvislosti s Gabrielom, archanjelom Mesiacu.

Isto nás teraz neprekvapí ani to, že **keď sa tento archanjel, ktorý kedysi inšpiroval Korán na hore Hírá, stal po roku 1525 duchom času, boli to moslimské krajiny, čo zaznamenali mohutný vzostup moci.** A aby nás dejiny nenechali na pochybách, či to bola len náhoda, sú to hneď tri veľké ríše, ktoré pod zástavou polmesiaca žali nezávisle od seba víťazstvá na dvoch opačných koncoch sveta:

“Vzostup moslimskej moci v rokoch 1520 až 1639”, čítame nadpis osobitnej kapitoly v atlase svetových dejín vydavateľstva The Times. *“Prvá polovica 16. storočia bola svedkom veľkého vzostupu moci troch najväčších moslimských štátov tých čias: Osmanskej ríše, Safávidskej dynastie v Perzii a Mughalského impéria v Indii. V polovici 16. storočia tieto tri mocnosti obsadili a kontrolovali široký pás krajín a morí, rozprestierajúci sa od hraníc Maroka, Rakúska a Etiópie, až po výbežky v Strednej Ázii, úpätie Himalájí a Bengálsky záliv. Veľká časť centrálnej Ázie bola vo vlastníctve ďalšej dynastie tureckého pôvodu, uzbeckých Šajbanidov, ktorí vládli z Buchary. Chanáty s moslimskými vládcami stále existovali na Kryme a na Volge v Kazani a v Astrachani, a pretrvali po mnoho generácií v krajinách pozdĺž starodávnej hodvábnej cesty.”* 14

V roku 1526, teda rok po nástupe Gabriela ako ducha času, sa odohrala rozhodujúca bitka pri Mohácsi, ktorá otvorila Turkom brány do Podunajskej nížiny, takže sa zmocnili Uhorska a obľahli Bratislavu a Viedeň. No v tom istom roku (1526) Bábúr – ktorý sa zmocnil Afganistanu už v roku 1504 – vpadol do Gangskej nížiny v Indii a založil Mughalské impérium. V jednom a tom istom roku – 1526 – moslimovia dobyli Budapešť aj Dillí!

Vzostup Osmanov začal už dobytím Konštantinopola (1481), pripojením Sýrie a Egypta (1516-17). Európski vyslanci s obdivom a s obavami sledovali ohromujúcu nádheru a bohatstvo mešít, kvalitnú administratívu, silu a disciplínu armády na dvore sultána Sulejmana I., Nádherného (1520-1566).

“Pre Osmanov bol rok 1538 - kedy armáda a flotila sultána za jedno leto premenila Moldavsko na vazalský štát, porazila slabo vedenú kresťanskú armádu pri Perveze, a objavila sa pod Portugalskými hradbami pri Diu – nepochybne annus mirabilis (zázračným rokom).” 14 V roku 1571 pripojili k svojej ríši Cyprus, 1574 Tunis...

V tom istom čase prežívala India vrchol moslimsko-hinduistickej kultúrnej syntézy za Báburovho vnuka Akbara (1556-1605), ktorého vnuk Šáhdžahán dal postaviť najkrajšiu záhradnú hrobku na svete: Tádž Mahal. Mughalské impérium sa rozrastalo o nové a nové územia až do roku 1700. V 18. storočí sa začalo rozpadáť. V roku 1803 mughalský vládár uznal britskú nadvládu v Indii.

VTIAHNUTÍM MESAČNEJ SFÉRY PREDSTAVIVOSTI DO HMOTY VZNIKLO OBRÁZKOVÉ PÍSMO.

“Rozpad osmanskej ríše v rokoch 1800 až 1923” je nadpis ďalšej kapitoly v atlase svetových dejín. “Obdobie v rokoch 1800-1923 bolo svedkom rozpadu a definitívneho kolapsu osmanského impéria... Ríša nepretržite strácala územia... 1821 vojna za nezávislosť v Grécku kulminovala vyhlásením nezávislého štátu... 1881 Francúzi anektovali Tunis...” V roku 1878, teda rok pred odstupom Gabriela ako ducha času, balkánske krajiny - Bulharsko, Rumunsko, Čierna Hora a Srbsko - získali nezávislosť. “Do roku 1882 Osmani stratili 40% impéria a strácali ďalej... 1912 Lýbia prepadla Taliansku, 1913 sa museli vzdať Kréty... v rokoch 1908-1913 osmanská vláda stratila ďalších 30% svojho panstva.” 14

Pád Asýrie a mesačný boh Sín

Iným príkladom môže byť vzostup, vrchol a pád Asýrskej ríše v predchádzajúcom gabrielskom období (955-600 pr. Kr.). “Najväčšiu expanziu Asýria zaznamenala za Aššurbanipala II. (883-859 pr. Kr.) a jeho syna Šalmanassara III. (858- 824 pr. Kr.), ktorých vojská došli až k Stredozemnému moru, k jazeru Van a Perzskému zálivu, a začlenili Aramejsko a ďalšie štáty východne od Eufratu do svojej ríše... Sargon II. (721-705) rozšíril ich vládu o Sýriu, Kylíciu a Palestínu. Za Ešarhaddona (680-669) a Aššurbanipala (668- 627) Asýria dokonca vládla na krátky čas v Egypte... kým nevypukol spor medzi následníkmi trónu... a Asýria bola vážne oslabená... V roku 614 Médovia vtrhli do srdca Asýrie...” 14 Právom by sme sa mohli domnievať, že časová koincidencia medzi obdobím asýrskej nadvlády a gabrielským časom je čisto náhodná, keby nie... “Posledný organizovaný asýrsky odpor skončil v Chárane v roku 609.” 14 Je logické, že 9 rokov pred odstupom Gabriela ako ducha času, Asýrčania bránili ako svoju poslednú baštu práve chýrne mesto mesačného boha Sína, že boli odzbrojení rovno pri žriedle svojej duchovnej sily. Asi tak, ako keď sa obyvatelia hradu bránia, strácajú jednu líniu hradieb za druhou – posledné miesto, kde zložia zbrane, bude to nádvorie, na ktorom je studňa; lebo v inej časti hradu, bez vody, by sa aj tak dlho nemohli udržať. Akým krásnym, symbolickým jazykom sa nám prihovára história – len keď sa jej reči naučíme rozumieť!

Filozofia, láska k Sophii

Ešte veľa by sme si toho mohli povedať o Gabrielovi. Mohli by sme zapísať celé knihy, a jeho tajomstvo by sa tým nijako nevyčerpalo; naopak, náš obdiv a úžas by neustále len rástol. To je práve to krásne, že tu máme do činenia s poznávaním

duchovnej bytosti, teda niečoho ozajstného, živého, nie len s nejakým abstraktným, rozumovým pojmom. Zoberte do ruky knihu nejakého moderného filozofa. Ich filozofie sú ako stavba skonštruovaná z ohraničeného súboru ideí, vytvorených rozumom, ktoré keď rozoberiete, nemôžete z nich už vydolovať žiaden ďalší obsah, ste na konci tajomstva. Sú ako strojčky, ktoré pozostávajú z konečného počtu ozubených koliesok, čo do seba logicky zapadajú. Ale to, čo robíme tu, milí čitatelia, to je skutočná filozofia, láska k Sofii, láska k nebeským hierarchiám; je to ako dívať sa do očí milovanej bytosti, ktorej tajomstvo nemá dno; ktorej čaro sa nikdy nevyčerpá. Čoho sme sa tu dotkli sa nevyčerpáva s tými niekoľkými myšlienkami tu napísanými; ale kdekoľvek sa dotknete života, vydá vám len ďalšie a ďalšie svedectvá o tom, aké je toto poznanie živé a plodné. Náš čitateľ by napríklad mohol uvažovať – a správne – ďalej takto: ak súvisel archanjel Gabriel s arabským sklonom k prírodným vedám a s prírodovednými objavmi renesancie, nemali by sme potom podobnú tendenciu k nejakým prelomovým technickým vynálezom – pravda, na príslušnej úrovni doby – pozorovať aj v predchádzajúcom gabrielskom období (955-600 pr. Kr.), alebo v onom ešte staršom, ktoré mu predchádzalo (3435-3080)? Nech potom otvorí dejiny techniky a číta na prvej strane: “Koleso, objav zásadného významu, okolo 3300 pred n.l.” 47 ... My ešte budeme o tom, čo sa v kresťanstve nazýva gabrielským pôsobením, v astrológii mesačným princípom, v alchémii strieborným procesom, hovoriť v iných súvislostiach; ukážeme si, ako sa ten istý princíp prejavuje v botanike, zoológii, medicíne; uvidíme kvetiny a minerály, ako vyslovujú tie isté tajomstvá, aké vyslovuje história. Nie je však našou úlohou podávať vyčerpávajúce informácie, ale len príklady, ktoré majú vážnemu čitateľovi poslúžiť ako podnet k vlastnej práci. Spomenieme preto v súvislosti s Gabrielom už len jeden jav: vznik písma. Archanjel Gabriel a vznik písma “Výsledky etnografických výskumov v rozličných častiach sveta nasvedčujú, že na sklonku neolitu sa ľudia všade pokúšali zaznamenávať svoje myšlienky pomocou obrázkov.” 48 Vznik písma datuje archeológia do 2. polovice 4. tisícročia, teda medzi roky 3500-3000 pr. Kr. Najväčší počet najstarších tabuliek (viac ako 1000) sa našiel v Uruku. O mestách Úr a Uruk sme už hovoril ako o centrách uctievania mesačného boha Sína. To znamená, že písmo vzniklo v gabrielskom období (3435-3080) a v kultúre inšpirovanej Mesiacom.* Vďaka hmotnej historiografii vieme, kedy a ako sa to stalo. Položme si však teraz základnú otázku duchovných dejín, ktorú si kladieme vždy: prečo sa to stalo práve vtedy a prečo tam?

Mesiac, ako je známe aj v astrológii, ovláda obrazotvornosť, predstavivosť, fantáziu. V období, o ktorom hovoríme, nielenže pôsobil Gabriel ako malý duch času, ale odohrali sa dve ešte významnejšie prelomové udalosti: nástup veľkého ducha času, arché 3. poatlantskej kultúry (chaldejsko-egyptskej, ktorá je sama osebe opakovaním Starého mesiaca) a začiatok kali-jugy, temného veku (3101 pr. Kr.). Ľudstvo vtedy urobilo mohutný skok, posun vedomia smerom od ducha k hmote. Sigismund von Gleich to nazýva “duševnou potopou”: *“Zatemnenie duchovného sveta prerušilo jasnovidné snenie vtedajších Babylončanov tak náhle a tak silno, že mali po celé dni a týždne trvajúce stavy útlmu vedomia pocit duševného utopenia. Ako keď sa dnes topiacemu jasné denné vedomie zatemní do bezvedomia, tak sa zmenilo vo fyzickom tele utopeným dušiam svetlé jasnovidné vedomie duchovného sveta na temnotu vedomia fyzických zmyslov.”*¹⁸

*V tom istom období, len o niečo neskôr ako v Mezopotámii, vznikli egyptské hieroglyfy, takže okolo roku 3000 vystupujú už ako hotový systém.

Vtedy bohovia opustili ľudí, ako o tom rozprávajú početné mezopotámske mýty. Vnútorne obrazy, imaginácie zmizli, a ľudia mali zážitok, že ich duševne obklopuje temnota.

Tieto duševné obrazy, imaginácie, zmizli z duchovného sveta – a objavili sa – na tabuľkách sumerských pisárov. **Teda svet imaginácie, obrazov, bol vtiahnutý do hmoty – tak vzniklo prvé obrázkové písmo.** Je logické, že k tomu došlo po prvý raz práve u národov inšpirovaných Mesiacom. Chceli zachytiť hmotne to, čo duchovne strácali.

Od tých čias, pravda, vznikali ďalšie a ďalšie písma. Všetky písma Blízkeho a Stredného Východu a Európy však vznikli z pôvodného centra v Mezopotámii tým, že ich národy preberali jeden od druhého a prispôbovali svojim potrebám.** Pre nás je však dôležitý onen moment inšpirácie; okamih, kedy sa dostalo písmo z neba na zem. **Obrázkové písmo je dar archanjela Gabriela.**

Alebo bol čas vzniku písma čisto náhodný, a toto pekné vysvetlenie k nemu sme si len vymysleli? Či máme možnosť sa o tom presvedčiť opakovaným pokusom? Máme! “V Strednej Amerike bolo vynájdené písmo... bez akéhokoľvek styku s civilizáciami Starého sveta.” 1 Najstarší písomný prejav v Amerike pochádza od Zapotékov; a datuje sa do rokov 800-600 pr. Kr. – teda opäť do gabrielského obdobia! Ako keby za 2500 rokov nemohlo písmo vzniknúť, ale muselo čakať opäť na toho archanjela, ktorý ho inšpiroval kedysi aj v Mezopotámii.

A ako keby ani to nestačilo, dejiny sú k nám také láskavé, lebo nechali vzniknúť písmo nezávisle ešte po tretí raz, v oblasti tisíce kilometrov vzdalenej od Ameriky aj Ázie: na Veľkonočnom ostrove. Aj toto písmo je obrázkové a vzniklo na začiatku gabrielského obdobia – okolo roku 1500 n.l.! “Najpravdepodobnejší je názor, že rongo-rongo je skutočné písmo, ktoré vzniklo v Polynézii ako samostatný, originálny výtvor.” 48 Zdá sa, že Zapotékovia aj obyvatelia Veľkonočného ostrova museli prežívať podobnú duševnú náladu, ako kedysi obyvatelia sumerských miest, ktorá ich viedla k snahe zaznamenať svoje predstavy obrázkami.

Práve tieto paralelné javy v histórii, fakt, že určité objavy vznikajú súčasne v rôznych oblastiach sveta bez vzájomného kontaktu, zostanú materialistickej historiografii navždy trinástou komnatou, lebo nedokáže pochopiť, že takéto významné kroky kultúrneho vývoja sú inšpirované.

Na druhej strane vidíme, ako tu naša “duchovná archeológia” vynikajúco dopĺňa a nepriamo potvrdzuje niektoré výsledky archeológov a historikov, ktoré sa pokladajú za pravdepodobné, ale neisté. Duchovná veda skutočne svedčí v prospech nezávislého vzniku písma na Veľkonočnom ostrove; ako aj v prospech sekundárneho pôvodu protoindického písma, ku ktorému sa vedci priklonili len s neistotou.

Archanjel Rafael a vznik abecedy

Najvýznamnejším krokom v ďalšom vývoji písma bola tzv. fonetizácia, ktorá v konečnom dôsledku viedla ku vzniku abecedy. Medzi obrázkovým a hláskovým písmom je zásadný rozdiel: písmená nevyjadrujú predstavu (piktogram), ani myšlienku (ideogram), ale zvuk. Namiesto veľkého počtu, tisícov a desaťtisícov

**Za pravdepodobný sa pokladá len nezávislý vznik čínskeho písma; pôvod a čas vzniku tohto písma sú však nejasné.

znakov, piktogramov, stačí 20-30 písmen, ktoré označujú hlásky. Spájaním, kombináciou hlások sa vytvárajú slová, ktoré označujú veci. Ide tu teda o celkom nový spôsob zachytenia myšlienok. Vidno, že v základe tohto nového spôsobu musela stáť nejaká iná duševná sila, než tá, ktorá bola základom obrázkového písma. Nie predstavivosť, malebnosť, ale analytická a kombinujúca inteligencia, ktorá pôsobí zo znamenia blížencov a panny, zo znamení ovládaných Merkúrom. Alebo nie?

Obrat k abecede s 22 písmenami uskutočnili Féničania, typický merkurický národ obchodníkov a cestovateľov; ako dosvedčujú najstaršie nápisy, v 16., 15. a 14. storočí pr. Kr. – teda v rafaelskom období (1663-1309)! “Féničania, ktorí brázdili všetky vtedy známe vody, nadväzovali styky s národmi vo východnom Stredomorí, vďaka čomu tam priniesli aj svoju abecedu.” 49

Je to estetický zážitok, ktorý sa rovná hudobnej symfónii, pozorovať toto pôsobenie archanjelov. **Obrázkové písmo je dar Gabriela, abeceda je darom Rafaelovým.** Presne tak, ako to hovoria aj staré mýty. Áno, človek si vydobyl kultúru vlastnými silami; ale zároveň je aj darom bohov. Oboje je pravdivé! Až si to ľudia raz v budúcnosti uvedomia, pocítia zase nefalšovanú, pravú vďaka k duchovným bytostiam, bez ktorých by sme neboli nič. Lebo kde je naša vďaka dnes? Odborná historická literatúra nás poučí, čo bolo príčinou vzniku písma. Je to zase tá chronicky známa príčina všetkého (ktorá v skutočnosti nevyjadruje nič viac, než deformáciu našej vlastnej doby) – peniaze: “Evidenciu účtov nemožno viesť ústne a pre túto celkom prozaickú príčinu vzniklo písmo.” 49

Národy inšpirované Slnkom a Mesiacom. Ich protikladný vzťah k písmu

Nechceme, samozrejme, tvrdiť, že hospodársko-organizačné vzťahy nestáli ako jedna z okolností pri vzniku písma. Ale celý spôsob zmýšľania súčasnej historiografie je prevrátený na hlavu, príčinnosť v ňom je obrátená. My sa nesmieme zase dívať na neosobné hospodárske sily tak, ako keby konali samostatne, z vlastnej iniciatívy, a podnietili človeka k vytvoreniu písma; ale naopak, pýtať sa, čo spôsobilo, že človek začal odrazu týmto hospodárskym vzťahom pripisovať taký veľký význam? Len takto, z človeka, a z jeho zmeneného vzťahu k duchovnému svetu, k svetu hodnôt, môžeme tieto veci skutočne vysvetliť. Lebo inak sa veľmi rýchlo dostaneme do úzkych, keď sa nás niekto opýta, prečo napr. taký národ, ako boli Kelti, nikdy nemali vlastné písmo? Kelti boli predsa veľkým a vyspelým národom, ktorý obchodoval s celým vtedajším svetom (v keltských hrobách sa dokonca našli kúsky čínskeho hodvábu), a títo potrebovali tiež medzi sebou účtovať, alebo nie?

Áno, existovalo aj keltské písmo, Ogham; ale toto písmo vzniklo až v 4. storočí po. Kr., teda v čase, keď niekdajšia keltská civilizácia, ktorá v 1. tisícročí pred Kr. ovládala celú Európu, už neexistovala - medzi poslednými zvyškami keltského obyvateľstva na írskych ostrovoch, pod vplyvom latinky. A aj to sa tesali len runy, petroglyfy do kameňa a do dreva, nikdy nevzniklo nejaké rozsiahle písomníctvo alebo literatúra. Keltské mýty sa dostali na papier až vďaka kresťanským mníchom. “Najstaršie mýty a legendy sa tradovali ústne a zodpovednosť za ich uchovanie v pôvodnej podobe a vytváranie nových mýtov mali bardovia.” 50 Práve naopak: ešte aj potom, čo boli Kelti už obklopení národmi používajúcimi písmo, a mali všetky príležitosti si túto vymoženosť osvojiť, “druidovia zanovito odmietali zverovať svoje vedomosti písmu”! 24 Ako to? Prečo?

Kelti boli typický národ inšpirovaný Slnkom. Židia, Arabi, Chaldejci národy inšpirované Mesiacom. Vo vzťahu k písmu sú si tieto kultúry protikladné.

U Židov a Arabov sa to najposvätnjšie, božské slovo, logos, vteli do hmoty ("slovo sa stalo telom" práve v židovskom národe!) – do kníh, do písomného prejavu, do jazyka. Zatiaľčo Kelti považovali za posvätný nie jazyk, ale reč; živé, hovorené slovo. Aj u nich bolo slovo (odraz božského logu!) posvätné; ale pociťovali ako znesvätenie, keby toto slovo malo klesnúť až do materiálnej podoby:

"Galská civilizácia prisudzuje slovu výsadné miesto. V učení druidov, ktoré bolo výhradne ústne, sa neustále zdôrazňuje nebezpečenstvo písaného slova. V náboženských obradoch malo zaklínanie osobitné postavenie. Aby sa zachoval jeho magický účinok, muselo sa odriekať podľa presných pravidiel, pričom jeho forma bola rovnako dôležitá ako jej obsah. Rytmus, spád reči, intonácia museli byť podopreté určitou gestikuláciou. Toto všetko bolo podmienkou nevšednej moci zaklínačov." 24

Arabi, keď chceli vymedziť sebe príbuzný kultúrny okruh, nazývali samých seba aj Židov "národmi knihy". "Národom knihy" nazývali aj kresťanov, lebo mali bibliu; avšak kresťania majú k svojim svätým knihám zásadne iný vzťah, ako Židia alebo Arabi. Kresťania totiž uctievať len obsah svätého písma, zatiaľčo Židia a Arabi uctievať sväté písmo samotné: "Vlastný pojem písma nadobúda u Arabov posvätný význam... Okná filozofických posluchárni sú príliš vysoko, než aby poskytovali výhľad na ulice skutočného života. Jean Paul V Koráne je písmo samo osebe "písmom Boha", tak ako hieroglyfy v starovekom Egypte – uctieva sa bez toho, aby sa čítalo alebo chápalo." 49 Podobne Židia uctievať zvitky Tóry ako posvätné, nosia ich upevnené na rozličných častiach tela atď. Kelti sa však takému niečomu do poslednej chvíle bránili. Prečo? "Učení druidů nesmělo být nikdy prozrazeno, a proto také nebylo zapisováno." 50 Lenže čo znamená "neprezradiť tajomstvo"? Nemohol ho, keď sa odovzdávalo ústne, tiež niekto niekomu prezradiť? A keď druid dôveroval tomu, komu ho odovzdával, že ho neprezradí, nemohol mu dôverovať aj vtedy, keby mu ho dal písomne? Nemohli použiť napr. nejaký druh tajnej abecedy, ako sa to robilo inde?

Valentin Tomberg vo svojich "Siedmich prednáškach o duchovnom vývoji človeka" výstižne vysvetlil, čo znamená toto "vyzradenie tajomstva": *"Slnečný chrám... na uskutočňovaní ktorého môže človek spolupracovať len potom, keď zloží prísahu, že neprezradí tajomstvo chrámu... V knihe "Poznávanie vyšších svetov" od Rudolfa Steinera je jasne uvedené, ako rozumieť tejto prísahe. Nejde o to, niečo zamlčovať... Človek sa učí, čo môže vysloviť v prítomnosti rozličných ľudí. Vyslovené môže byť toľko, koľko morálneho človek prináša ako protiváhu. Najvyššie veci môžu byť vyslovené, keď sú preniknuté srdečným tónom morálnosti. Tajomstvo je prezradené, ak sa sprostredkuje ako mechanické, rozumové poznanie. Vtedy je niečím iným, ako malo byť."* 51

Teda druidom išlo o to, že s každým slovom, ktoré sa odovzdáva od úst k ústam, sa z hovoriaceho na počúvajúceho odovzdáva, prenáša aj čosi iné, čo sa nedá zachytiť písaným slovom. Od človeka k človeku prechádza slovo, ale aj s celým duchovným významom, hĺbkou zážitku, ktorá môže zostať len nevyslovená.

V Egypte sa nám zachovala prekrásna legenda spätá so vznikom písma. Boh písma a reči, tlmočník bohov, ich jazyk a posol, ochranca pisárov a vynálezca písma bol Thovt. Gréci Thovta stotožnili s Hermom, Merkúrom; no v Egypte sa uctieval aj ako boh Mesiaca. Keď Thovt vynašiel písmo, predložil svoj vynález najvyššiemu bohu, bohu Slnka, Ammon- Réovi. Ammon-Re však nezdieľal Thovtovo nadšenie nad vynálezom písma. Tento mýtus najkrajším spôsobom vyjadruje, že **písmo je dar bohov podslnečných planét, bližších k Zemi: Mesiaca a Merkúra. Slniční bohovia však majú k tomuto daru iný vzťah:**

“Je to, povedal Thovt, najpozoruhodnejšia zo všetkých mojich myšlienok. Umožní Egyptanom získať a uchovávať nepredstaviteľné poklady vedy. Jej zásluhou sa môžu zachovať poznatky o všetkom. Písmo odstráni nevedomosť a vylieči človeka z nedostatku pamäti. Ale Amon-Ra si nemyslel to isté a odvetil mu: Ó, Thovt! Ty veľký, osvietený duch! Myslím, že sa mylíš, a obávam sa, že tvoj vynález je nebezpečný. Ak si ľudia prestanú cvičiť pamäť, všetko pozabúdajú. Spoliehajú sa na písmo a budú považovať za zbytočné pamätať sa na veci, ktoré možno ľahko zaznamenať tvojimi znakmi. Navyše sa budú cítiť doma v mnohých oblastiach, o ktorých by bez písma nevedeli dohromady nič. Dávaš im teda do rúk niečo falošné, čo ich zvedie a oni tomu podľahnú.” 24

1 Zaniklé světy. Velký atlas archeologie. Baset, Praha, 1995.

14 The Times Atlas of World History. Hammond, New Jersey, 1994.

18 Sigismund von Gleich: Marksteine der Kulturgeschichte. Mellinger, Stuttgart, 1982.

24 Alain Quesnel: Mýty a legendy: Egypt, Grécko, Galia. Gemini, Bratislava, 1991.

47 Svet Techniky. Mladé letá, Bratislava, 1976.

48 Viktor Krupa, Jozef Genzor: Písma sveta. Obzor, Bratislava, 1989. 49 Georges Jean: Písmo, pamäť ľudstva. Slovart, Bratislava, 1987.

50 T. W. Rolleston: Ilustrovaný průvodce keltskou mytologií. Jota, Brno, 1986.

51 Valentin Tomberg: Sedem prednášok o duchovnom vývoji človeka 6. Ezoterné skúšky. Sophia 15, 1997